

První prototypy lidových vozítek Moravan (vlevo) a Avia (vpravo) na snímku z května 1956.

Lidová vozítka Avia a Moravan

V letech 1956 a 1957 vzbudila živý zájem veřejnosti lidová vozítka Avia a Moravan. V tomto a v příštím čísle *Automobil revue* si připomeneme jejich krátkou, ale zajímavou historii.

Poválečné nadšení pro skromné dopravní prostředky se projevilo už v roce 1948, kdy se na pražské výstavě organizované tehdy ještě existujícím Autoklubem Republiky československé představily dvě desítky lidových vozítek, mezi nimiž profesionální konstrukcí vynikala autička Minicar Rudolfa Vykoukala a Lidovka Zdeňka Piláta, ale také futuristicky pojatý jednostopý Dálník Jana Andrlého. Žádný z těchto zajímavých projektů se však v podmínkách plánovaného hospodářství neuplatnil a myšlenka lidového vozítka zůstala na slepé koleji.

Změna nastala až o pár let později, tentokrát ovšem z popudu strany a vlády. Úkol zavést výrobu lidových vozítek se objevil v roce 1955 v návrhu směrnice pro druhou pětiletku (1956 až 1960) a v lednu 1956 jej do konkrétního zadání převedlo ministerstvo vnitřního obchodu. Vozítko mělo být čtyřkolové, pro tři dospělé osoby anebo dva dospělé a dvě děti, s motorem o výkonu asi 14 koní, spotřebou paliva do 5,5 l na 100 km a maximální rychlostí 80 km/h. Původně byly vývojem pověřeny čtyři národní podniky - České závody motocyklové Strakonice, Závody 9. května (Jawa) Praha-Pankrác, Letecké závody Letňany (Avia) a Moravan Otrokovice. V poněkud šibeničním termínu čtyř měsíců nakonec prototypy vozítek postavily jen letecké firmy Avia a Moravan, přičemž obě zvolily podobné konstrukční řešení.

Vozítko Avia absolvovalo v roce 1956 na sedm tisíc testovacích kilometrů.

Letňanský vozík se veřejnosti poprvé představil v prvomájovém průvodu roku 1956 v doprovodu portrétů vousatých klasiků, 9. května jej pak zástupci továrny předváděli v Praze na Strahově, zatímco na Pankráci ještě pokračoval vývoj „Jawamobilu“. Oba prototypy vozíků posuzovali odborníci při květnové oborové konferenci leteckého průmyslu a koncem měsíce přinesl jejich podrobný popis **Svět motorů**. O čtrnáct dní později jim dokonce patřila titulní strana **SM** a text pod snímkem sliboval, že „nejúspěšnější z navržených vozítek přijde v brzké době do výroby a již příští rok obohatí náš trh“.

První prototyp vozíku Avia měl rozvor náprav 2050 mm, metrový rozchod předních i zadních kol, byl dlouhý 3250 mm, široký 1250 mm a vysoký 1330 mm. Všechna čtyři kola byla zavěšena nezávisle a opatřena vinutými pružinami a teleskopickými tlumiči, vzadu uložený pomocný rám nesl poháněcí ústrojí, jehož srdcem byl vzduchem chlazený dvoudobý dvouválec z motocyk-

lu Jawa 350 opatřený větrákem podporujícím chlazení. Čtyřstupňová převodovka měla i zpátečku, jež se zapínala povytažením knoflíku na řadicí páce. Bubnové motocyklové brzdy se ovládaly mechanicky, řízení bylo hřebenové, přičemž volant konstruktéři umístili doprostřed, do podélné osy vozíku. V poněkud stísněném prostoru kabiny s odsouvací střešou totiž řidič seděl vpředu uprostřed, zatímco dva spolucestující měli k dispozici zadní nedělenou lavici a nohy si mohli natáhnout dopředu po obou stranách řidičova sedadla. Karoserie byla samonosná, z duralových plechů, přičemž před i zad využívaly stejné výlisky. Bez odsouvací střechy měla karoserie hmotnost pouhých 48 kg, hmotnost kompletního vozíku nepřevyšovala 340 kg, takže i se skromným dvouválcem dosahoval požadovanou rychlost 80 km/h.

První vozík Moravan s označením M 56 byl o něco menší než jeho letňanský konkurent. Při rozvoru 1800 mm a rozchodu 1000 mm vpředu

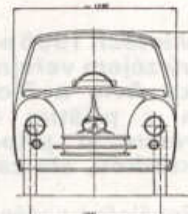

a 900 mm vzadu byl otrokovický výtvor dlouhý 2800 mm, široký 1200 mm a vysoký 1350 mm, vykazoval však o málo vyšší hmotnost - asi 380 kg. Koncepce s motocyklovým motorem 350 cm³ v zádí a leteckým uspořádáním kabiny s odsouvací střechou a trojicí míst s řidičem vpředu uprostřed byla téměř stejná jako u vozítka Avia, Moravan se však už v prvním provedení mohl pochlubit dvanáctivoltovou elektroinstalací a elektrickým spouštěčem motoru. Zatímco letňanský vozík polykal stovky zkušebních kilometrů (mimo jiné s tříčlennou posádkou vystoupal na Radhošť), takže měl koncem léta 1956 najeto dobrých 7 tisíc km, v Otrokovicích se pustili do stavby druhého prototypu se zcela novou karoserií trambusového typu. Vozík s označením M 56 T měl rozvor 1700 mm, rozchod vpředu i vzadu rozšířený na 1100 mm, byl dlouhý 2810 mm, široký 1350 mm, vysoký 1300 mm a jeho hmotnost vzrostla na 370

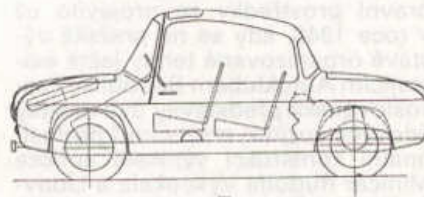

Vozík Avia se na pražském výstavišti nezalekl ani jízdy po schodech.

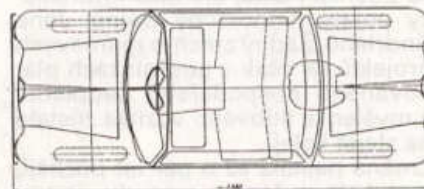
Náčrtek uspořádání prvního vozítka Avia z roku 1956.

Druhý vozík Moravan M 56 T s trambusovou kabinou a klasickými dveřmi.

Vozík Avia druhé generace v zimě 1957 na pražském Václavském náměstí.

kg. Svou roli sehrálo použití ocelového plechu na většinu dílů karoserie (jen střecha byla hliníková), ale také větší rozměry vozítka opatřeného klasickými bočními dveřmi. Ve druhém prototypu Moravan seděli řidič a spolujezdec vedle sebe, kromě dvoumístné verze však konstruktéři počítali i s prodlouženým provedením, v němž měla být dětská sedátka umístěna vzadu bokem ke směru jízdy. Do konce srpna 1956 absolvoval trambusový Moravan asi 1200 km a cestou z tehdejšího Gottwaldova do Prahy mu při cestovní rychlosti 60 km/h naměřili spotřebu 5,6 l na 100 km.

Po několika měsících však byly další práce na vozíku Moravan zastaveny a v roce 1957 ve vývoji lidového vozítka pokračovala už jen letňanská Avia. K tomu se ale vrátíme až v příštím čísle **AR**.

JAN TUČEK

AR 1/59